

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ Δ/ΝΣΗ
Α/ΘΜΙΑΣ & Β/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Π.Ε. ΔΥΤΙΚΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Θεσ/νίκη 17-12-2018
Αρ. Πρωτ.: 17569

Προς: Τους κ. Διευθυντές &
Τις κ. Διευθύντριες
των Δημοτικών Σχολείων &
Τους κ. Προϊσταμένους &
Τις κ. Προϊσταμένες
των Νηπιαγωγείων
Π.Ε. Δυτικής Θεσσαλονίκης

Ταχ. Δ/ση: Κολοκοτρώνη 22
Τ.Κ. – Πόλη: 564 30 Σταυρούπολη
Πληροφορίες: Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής
Εκπαίδευσης
Ιππέκη Βασιλική
Τηλέφωνο: 2310 - 643040 (εσωτ.902)
Φαξ: 2310 - 643 046
E-mail: mail@dipe-v-thess.thess.sch.gr

Κοιν: 1. Περιφερειακή Δ/ση Π.Ε. & Δ.Ε.
Κεντρικής Μακεδονίας
2. 2^ο ΠΕΚΕΣ Κεντρικής
Μακεδονίας
Φ. Αρχείου

ΘΕΜΑ: «Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για το σχολικό έτος 2018-2019 - Σχεδιασμός, Υλοποίηση, Θεματολογία, Σχέδιο Υποβολής»

Σας ενημερώνουμε ότι με βάση την υπ' αριθμ. **212004/Δ7 /ΓΔ4/7-12-2018** Εγκύκλιο της Γενικής Διεύθυνσης Σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του ΥΠ.Π.Ε.Θ. - Διεύθυνσης Υποστήριξης Προγραμμάτων και Εκπαίδευσης για την Αειφορία σχετικά με την υλοποίηση Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, ισχύουν τα παρακάτω:

1. Πλαίσιο υλοποίησης Προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων (στο εξής ΠΣΔ).

Τα Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Σχολικών Δραστηριοτήτων εντάσσονται πλέον στο πλαίσιο της εκπαίδευσης για την Αειφορία. Ως εκ τούτου, προκύπτει η ανάγκη διασύνδεσης και συνεξέτασης των παραπάνω θεμάτων ως προς τις κοινωνικές, περιβαλλοντικές και πολιτιστικές διαστάσεις τους, προσφέροντας στους/στις εκπαιδευόμενους/ες ευκαιρίες προσέγγισης αειφορικών μοντέλων διαβίωσης.

Βασικοί υποστηρικτικοί θεσμοί των εκπαιδευτικών και των μαθητών/τριών **σε επίπεδο Περιφέρειας** είναι η **Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου για την Αειφορία**, που στελεχώνει τα Περιφερειακό Κέντρο Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού (ΠΕ.ΚΕ.Σ.) της οικείας Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης (Π.Δ.Ε.) και **σε επίπεδο Διεύθυνσης Εκπαίδευσης (α) οι Παιδαγωγικές Ομάδες των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΚΠΕ)**, τα οποία, δυνάμει των διατάξεων του ν. 4547/2018, μετατράπηκαν σε Κέντρα Εκπαίδευσης για την Αειφορία (ΚΕΑ) και **(β) η Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, της οικείας Δ/σης**, έως τη λήξη της θητείας, η διάρκεια της οποίας προβλέπεται έως ότου ολοκληρωθούν οι διαδικασίες συγκρότησης των μελών των Παιδαγωγικών Ομάδων των ΚΕΑ και ορισμού των Προϊσταμένων τους

2. Υλοποίηση των Προγραμμάτων σε σχέση με το ωρολόγιο πρόγραμμα

Τα Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση υλοποιούνται **εντός του ωρολογίου προγράμματος** και ειδικότερα:

- στις τάξεις Α' ως Δ' κατά κύριο λόγο στην Ευέλικτη Ζώνη και

•στις τάξεις Ε΄ και ΣΤ΄ στο πλαίσιο της διδασκαλίας των γνωστικών αντικειμένων, σε συμφωνία με τους στόχους του Προγράμματος Σπουδών, αξιοποιώντας διαθεματικές και διεπιστημονικές προσεγγίσεις για την ολιστική εξέταση/διερεύνηση του θέματος που πραγματεύεται το Πρόγραμμα.

3. Εμπλεκόμενοι/νες εκπαιδευτικοί στα ΠΣΔ

Κάθε εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης μπορεί να υλοποιεί **έως και τρία (3) Προγράμματα, σε ένα εκ των οποίων δύναται να ορίζεται ως Συντονιστής/στρια. Σε κάθε Πρόγραμμα συμμετέχουν έως τρεις (3) εκπαιδευτικοί, συμπεριλαμβανομένου/ης του/της Συντονιστή/στριας.**

Για τις σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης ισχύουν τα ανωτέρω, αντιστοίχως για κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης. Κάθε Πρόγραμμα μπορεί να υποστηρίζεται από τριμελή ομάδα εκπαιδευτικών και μελών του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού ή/και του Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού, ανά Τμήμα ή ομάδα μαθητών/τριών, αξιοποιώντας τη δυνατότητα διεπιστημονικής προσέγγισης και συνεργασίας.

Όσοι εκπαιδευτικοί επιθυμούν να υλοποιήσουν το τρέχον σχολικό έτος Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης καλούνται να συμπληρώσουν το Σχέδιο Υποβολής Προγράμματος (υπόδειγμα του οποίου επισυνάπτεται σε word).

Τα προς υποβολή Σχέδια Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης εγκρίνονται, σε ειδική συνεδρίαση, από τον Σύλλογο Διδασκόντων της σχολικής μονάδας. Στη συνέχεια, **υποβάλλονται στην Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της οικείας Διεύθυνσης, Βασιλική Ιππέκη**, προκειμένου η τελευταία να δώσει τεκμηριωμένη εισήγηση έγκρισής τους στην Επιτροπή Σχολικών Δραστηριοτήτων. Για την τελική έγκριση των Προγραμμάτων αρμόδιος είναι ο Διευθυντής της οικείας Διεύθυνσης Εκπαίδευσης, αφού λάβει υπόψη του/της την εισηγητική πρόταση της Επιτροπής Σχολικών Δραστηριοτήτων.

4. Συμμετέχοντες/ουσες μαθητές/τριες στα ΠΣΔ

Στις σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης κάθε• μαθητής/τρια μπορεί να συμμετέχει μέχρι και σε δύο (2) Προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων.

5. Συγκρότηση Μαθητικών Ομάδων

Οι εκπαιδευτικοί που αναλαμβάνουν την εκπόνηση Προγραμμάτων συγκροτούν μαθητικές ομάδες στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

- από το σύνολο των μαθητών/τριών ενός σχολικού τμήματος,
- με μαθητές/τριες διαφορετικών τμημάτων της ίδιας τάξης (διατμηματική συνεργασία),
- με μαθητές/τριες διαφορετικών τάξεων,
- με μαθητές/τριες διαφορετικών σχολικών μονάδων, στο πλαίσιο διασχολικής συνεργασίας, εφαρμόζοντας στην πράξη την ανάπτυξη σχολικών δικτύων.

Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

Οι μαθητικές ομάδες συγκροτούνται: από το σύνολο των μαθητών/τριών ή ομάδα μαθητών/τριών ενός σχολικού τμήματος,

- με μαθητές/τριες διαφορετικών τμημάτων ή τάξεων ή βαθμίδων,
- με μαθητές/τριες διαφορετικών σχολικών μονάδων στο πλαίσιο διασχολικής συνεργασίας
- ή/και με ομάδες μαθητών/τριών ή τμημάτων ή τάξεων ή βαθμίδων αντιστοίχως με σχολεία γενικής εκπαίδευσης, με στόχο την προαγωγή της ισότιμης ένταξης όλων των μαθητών/τριών στην εκπαίδευση.

6. Συνεργασίες με φορείς του ΥΠ.Π.Ε.Θ./φυσικά πρόσωπα/άλλους φορείς

Τα Προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων δύναται να υλοποιούνται, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις και διαδικασίες που περιγράφονται στην παρούσα εγκύκλιο, στο πλαίσιο οποιασδήποτε εγκεκριμένης από το ΥΠ.Π.Ε.Θ. συνεργασίας με άλλους κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς, με δημόσιους οργανισμούς, φορείς τοπικής ή περιφερειακής αυτοδιοίκησης, ΑΕΙ κ.ά.. Επίσης, είναι δυνατόν να εντάσσονται στο πλαίσιο υλοποίησης

καινοτόμων/ερευνητικών προγραμμάτων ή προγραμμάτων διεθνών συνεργασιών. Στις συγκεκριμένες περιπτώσεις συνεργασίας, σημειώνεται ότι το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιείται πρέπει να είναι εγκεκριμένο από το ΥΠ.Π.Ε.Θ. αποκλειστικά για το τρέχον σχολικό έτος. 5 Επισημαίνεται ότι για οποιαδήποτε συνεργασία με φορείς ή φυσικά πρόσωπα που απαιτείται η φυσική παρουσία τους μέσα στις σχολικές μονάδες Π.Ε. ή Δ.Ε. πρέπει (α) να υπάρχει έγκριση άδειας εισόδου του φορέα ή του φυσικού προσώπου από τις αρμόδιες Διευθύνσεις του ΥΠ.Π.Ε.Θ. (οι εγκρίσεις ισχύουν για ένα σχολικό έτος) και (β) να εξασφαλίζεται η σύμφωνη γνώμη του Συλλόγου Διδασκόντων της σχολικής μονάδας.

Σε ό,τι αφορά προγράμματα φορέων που έχουν εγκριθεί από το ΥΠΠΕΘ, οι εκπαιδευτικοί δύνανται να ανατρέχουν στην ιστοσελίδα του ΥΠΠΕΘ <http://e-yliko.minedu.gov.gr/>

7. Συμμετοχή σε θεματικά δίκτυα

Στο πλαίσιο υλοποίησης Προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων, υπάρχει η δυνατότητα συμμετοχής σε θεματικά δίκτυα Π.Ε. (τοπικά, περιφερειακά, εθνικά, διεθνή), τα οποία είναι εγκεκριμένα από τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠ.Π.Ε.Θ. .

8. Μετακινήσεις μαθητών/τριών

Σχετικά με τις μετακινήσεις στο πλαίσιο Προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων ισχύουν τα εξής : Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση Οι μετακινήσεις μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση στο πλαίσιο εγκεκριμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων εγκρίνονται από τον/την Διευθυντή/ντρια Εκπαίδευσης, σύμφωνα με το Π.Δ. 79/2017 (Α'109).

9. Ολοκλήρωση Προγραμμάτων– Βεβαιώσεις Υλοποίησης Προγράμματος

Αμέσως μετά την ολοκλήρωση των προγραμμάτων κάθε σχολικής μονάδας, οι εμπλεκόμενοι εκπαιδευτικοί παρουσιάζουν στο Σύλλογο Διδασκόντων την αποτίμησή τους, προκειμένου να εντοπίζονται τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία του προγράμματος και να διαχέονται οι καλές πρακτικές μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών σε ολόκληρη τη σχολική κοινότητα. Ο Συντονιστής/τρια κάθε προγράμματος μεριμνά για την κατάθεση σχετικής έκθεσης αποτίμησης στην Υπεύθυνη Π.Ε. της Διεύθυνσης Εκπαίδευσης, μέσω του/της Διευθυντή/ντριας της σχολικής μονάδας. Η ενημέρωση της Υπευθύνου γίνεται εγγράφως ή/και με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Για τα προγράμματα που αποδεδειγμένα ολοκληρώθηκαν χορηγείται για το τρέχον σχολικό έτος (2018-2019), «Βεβαίωση Υλοποίησης Προγράμματος» από τον/την Διευθυντή/ντρια Εκπαίδευσης.

10 Θεματικοί άξονες στο πλαίσιο της Εκπαίδευσης για την Αειφορία

Τα εν λόγω προγράμματα σχετίζονται με τα περιβαλλοντικά, κοινωνικά και πολιτιστικά ζητήματα, που απασχολούν ιδίως τις τοπικές κοινωνίες και χρειάζεται να επιλυθούν με γνώμονα τις αρχές της αειφορίας. Αντλούν το θεματικό περιεχόμενό τους κυρίως από τα ζητήματα αυτά και επιδιώκουν, στο μέτρο του δυνατού, να συνεισφέρουν με τις δράσεις και τις πρωτοβουλίες τους στην επιτυχή αντιμετώπιση και ορθολογική διαχείριση των περιβαλλοντικών και άλλων προβλημάτων. Στο πλαίσιο αυτό παρατίθεται παρακάτω ενδεικτική θεματολογία που αφορά στο περιβάλλον.

11.Επισκέψεις σε Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (νυν ΚΕΑ)

Μονοήμερες ή και διήμερες (Ε'-ΣΤ') εκπαιδευτικές επισκέψεις σε **Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης** μπορούν να πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο εγκεκριμένου και σχετικού θεματικά προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. για **εκπαίδευση** των μαθητών. **Θα αποσταλεί αναλυτικό έγγραφο με πληροφορίες για τα ΚΠΕ και τα σχετικά έντυπα.**

12. Προθεσμία υποβολής και έγκρισης Προγραμμάτων ΠΕ

Τα Σχέδια Προγραμμάτων υποβάλλονται έως τις 21 Δεκεμβρίου 2018 στην Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της οικείας Διεύθυνσης, Βασιλική Ιππέκη. Οι διαδικασίες έγκρισης των υποβληθέντων σχεδίων προγραμμάτων θα πρέπει να ολοκληρωθούν μέχρι τις 14 Ιανουαρίου 2018.

Σας ενημερώνουμε ότι θα συνεχίσει φέτος για 5^η σχολική χρονιά η λειτουργία των Τοπικών Θεματικών Δικτύων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Διεύθυνσης Π.Ε. Δυτικής Θεσσαλονίκης: «Σχολικός κήπος», «Διαχείριση απορριμμάτων: μείωση-επαναχρησιμοποίηση-ανακύκλωση», «Νερό και βιώσιμη διαχείρισή του», «Αειφορική διαχείριση των Μνημείων της Θεσσαλονίκης» και «Ενημερώνομαι ανακυκλώνω σκέφτομαι τον συνάνθρωπο», «Σχολείο Ανοιχτό στην κοινωνία - Ενεργός πολίτης στο Δήμο Παύλου Μελά». Προϋπόθεση για τη συμμετοχή στα Τοπικά Δίκτυα Π.Ε αποτελεί η υλοποίηση ομοιοθεματικού Περιβαλλοντικού Προγράμματος. Οι εκπαιδευτικοί που συμμετέχουν στα Τοπικά Δίκτυα εκτός της δυνατότητας διασχολικής συνεργασίας έχουν προτεραιότητα στις επιμορφωτικές δράσεις του Δικτύου και υποστήριξη στην υλοποίηση του Προγράμματος τους από το διαδικτυακό τόπο του Γραφείου Περιβαλλοντικής <http://perdipethess.blogspot.gr> και τις ιστοσελίδες που έχουν δημιουργηθεί για καθένα από τα Τοπικά Δίκτυα: («Σχολικός κήπος»: <http://sxolikoskipos.weebly.com/>, Διαχείριση απορριμμάτων: μείωση-επαναχρησιμοποίηση-ανακύκλωση» (<http://users.sch.gr/veraavra/nero/>) «Νερό και βιώσιμη διαχείρισή του» (<http://users.sch.gr/veraavra/aporimata/>), όπου υπάρχει αναρτημένο ηλεκτρονικό υλικό για τα αντίστοιχα θέματα.

Η υποστήριξη των εκπαιδευτικών, που θα υλοποιήσουν Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης θα γίνει με μια σειρά επιμορφωτικών σεμιναρίων και δράσεων, που έχουν προγραμματιστεί και θα υλοποιηθούν κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς 2018-19 σε συνεργασία με Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (νυν ΚΕΑ), ΑΕΙ, Δ/νσεις Εκπ/σης, Φορείς Διαχείρισης, ΜΚΟ, Δήμους και Τοπικούς Φορείς. Στη βιβλιοθήκη του Γραφείου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό (βιβλία, cd roms, φυλλάδια, εκπαιδευτικά πακέτα), το οποίο είναι αναρτημένο στον διαδικτυακό χώρο του Γραφείου Περιβαλλοντικής <http://perdipethess.blogspot.gr> και θα δανείζεται στους συναδέλφους, που εκπονούν Προγράμματα της αντίστοιχης θεματικής προς υποστήριξή τους.

Επίσης, στο διαδικτυακό χώρο του Γραφείου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης: <http://perdipethess.blogspot.gr> υπάρχει αναρτημένο υποστηρικτικό και ενημερωτικό υλικό για διάφορα θέματα Π.Ε για τα Τοπικά Δίκτυα Π.Ε της Δ/σης, τα οποία θα λειτουργήσουν για 5^η συνεχή σχολική χρονιά φέτος στις θεματικές του Κήπου, των Απορριμμάτων και του νερού, που στοχεύει στην καλύτερη και ουσιαστικότερη υλοποίηση των Προγραμμάτων.

Η Υπεύθυνη Π.Ε, Βασιλική Ιππέκη, θα βρίσκεται στη διάθεση των εκπαιδευτικών για οποιαδήποτε επιπλέον ενημέρωση και παροχή κάθε αναγκαίας βοήθειας σχετικά με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των Προγραμμάτων (πληροφορίες, θεωρητική και πρακτική υποστήριξη, καθορισμό συναντήσεων, παροχή εκπαιδευτικού υλικού και βιβλιογραφίας, ενημέρωση για δυνατότητες συνεργασίας κ.ά.) στο Γραφείο Περιβαλλοντικής στη Διεύθυνση (τηλέφωνο 2310643040 εσωτ.902, κιν.: 6992202710).

Επισυνάπτονται:

<http://dipe-v-thess.thess.sch.gr>

- Συνοπτικές οδηγίες για τη διαδικασία υποβολής των Προγραμμάτων
- Ενδεικτική θεματολογία Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
- Έντυπο Υποβολής Σχεδίου Υλοποίησης Προγράμματος σε word.

Παρακαλούμε να ενημερωθούν οι εκπαιδευτικοί του σχολείου σας.

Η Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης: Βασιλική Ιππέκη

**Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Π.Ε.
ΔΥΤΙΚΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Σύντομες οδηγίες για την υποβολή των Προγραμμάτων

<http://dipe-v-thess.thess.sch.gr>

- 1) Συμπλήρωση του Εντύπου Υποβολής Προγράμματος από τον/τους εκπαιδευτικό/ούς που πρόκειται να υλοποιήσουν το Πρόγραμμα
- 2) Κατάθεση του Εντύπου Υποβολής Προγράμματος στην **Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.**

Προσοχή: Οι Διευθυντές των Δημοτικών Σχολείων και οι Προϊστάμενες των Νηπιαγωγείων οφείλουν να ελέγξουν ότι ο αριθμός των Προγραμμάτων στα οποία συμμετέχει κάθε εκπαιδευτικός δεν υπερβαίνει τα τρία (3).

Το **Έντυπο Υποβολής Προγράμματος** θα πρέπει να περιλαμβάνει τον Αριθμό Πρωτοκόλλου και τον Αριθμό Πράξης του Συλλόγου Διδασκόντων, να υπογράφεται από τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς και τον Διευθυντή της Σχολικής Μονάδας και όταν κατατεθεί θα πρέπει να **συνοδεύεται από αντίγραφο της πράξης του Συλλόγου Διδασκόντων.**

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ/
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**

<p>Αειφόρο Σχολείο - Αυλή σχολείου: Οι πηγές ενέργειας στο σχολείο και η συμπεριφορά της σχολικής κοινότητας για εξοικονόμηση ενέργειας , Πρωτοβουλίες για την αναβάθμιση της ποιότητας των σχέσεων των μελών της σχολικής κοινότητας και του περιβάλλοντος στο σχολείο, Η σήμανση για την καθαριότητα, Η φροντίδα και η ευθύνη για την αυλή και την αίθουσα, ...Οραματίζομαι το σχολείο του μέλλοντος... κ.α Το σχολείο που μ' αρέσει, φιλικό στο περιβάλλον και τους ανθρώπους, Η αυλή του σχολείου, Ο κήπος του σχολείου, Ο σχολικός κήπος των χρωμάτων και των αρωμάτων Γνωριμία με τη γειτονιά μου, τη συνοικία μου</p>	<p>Θάλασσα- Λίμνες- Υδροβιότοποι Θαλάσσια οικοσυστήματα, Μεσόγειος Θάλασσα, Λίμνη Κουμουνδούρου Αγωγή του Ενεργού Πολίτη - Ενημερωμένος πολίτης - Ακτιβιστικές δράσεις Νερό Λειτουργία του κύκλου του νερού Πηγές ρύπανσης : γεωργικά, βιομηχανικά, αστικά λύματα. Ανεκτίμητη αιτία του νερού, έλλειψη ή ακαταλληλότητά του, αίτια αποτελέσματα. Χερσαία υδάτινα συστήματα, Υπόγεια νερά, Υδάτινοι Πόροι</p>
<p>Αειφόρο σχολείο – δικαίωμα στην έκφραση, τη συμμετοχή και τη δράση, Αειφόρο σχολείο – όλοι διαφορετικοί, όλοι ίσοι Αειφόρο σχολείο – εκπαιδεύοντας τους μαθητές στα ανθρώπινα δικαιώματα</p>	<p>Απλές συνήθειες για μεγάλα πράγματα (σβήνουμε τα φώτα, κάνουμε ανακύκλωση κλπ) Απορρίμματα (διαχείριση και ανακύκλωση) Χρήσιμες κατασκευές από άχρηστα ή ανακυκλώσιμα υλικά</p>
<p>Αειφόρος κατοικία :Σχεδιασμός κτηρίων, οικισμών, πόλεων μέσα στη φέρουσα ικανότητα του πλανήτη, Βιοκλιματική αρχιτεκτονική</p>	<p>Ενέργεια Ενέργεια – Παραγωγή – Κατανάλωση- Οικονομία Φυσικοί πόροι- Εκμετάλλευση των ενεργειακών πόρων Πηγές ενέργειας - Παγκόσμια περιβαλλοντικά προβλήματα Κλιματικές αλλαγές, φυσικές καταστροφές και ανθρώπινη παρέμβαση</p>
<p>Κυκλοφοριακή Αγωγή , Ενεργειακό ζήτημα -Οικολογικό / Ενεργειακό αποτύπωμα στο σχολείο και στο σπίτι, Οι καθημερινές μας μετακινήσεις, Οι μεταφορές, Οι εναλλακτικές μορφές ενέργειας για θέρμανση- ψύξη, Τι ξοδεύουμε για ενέργεια</p>	<p>Ρύπανση του αέρα –Ρύπανση υδάτων -Ρύπανση εδαφών -Ραδιενεργός ρύπανση, Βιομηχανική ρύπανση –Γεωργική ρύπανση Ατμόσφαιρα – ατμοσφαιρική ρύπανση - φαινόμενο θερμοκηπίου - τρύπα του όζοντος</p>
<p>Τοπικό Περιβάλλον : το σπίτι, το σχολείο , η κοινότητα: Γνωριμία με το τοπικό οικοσύστημα, Η διαχείριση απορριμμάτων στη πόλη που ζω, Η προσωπική και συλλογική ευθύνη της διατήρησης του πράσινου στο άμεσο περιβάλλον, Οι δραστηριότητες και καθημερινές συνήθειες που επηρεάζουν την φέρουσα ικανότητα σε άλση, δάση, παραλίες, κλπ.</p>	<p>Ο Σεισμός Το Περιβάλλον ως πηγή έμπνευσης και πεδίο διαλόγου: Περιβάλλον και Τέχνη (λογοτεχνία, ζωγραφική, γλυπτική, κινηματογράφος, μουσική) Περιβάλλον, μνημεία, αρχαιολογικοί και ιστορικοί χώροι, μνημεία βιομηχανικής κληρονομιάς Το περιβάλλον ως πεδίο συνάντησης των πολιτισμών Περιβάλλον και Επικοινωνία: Μονοπάτια- φυσικές διαδρομές, Μεταφορές, συγκοινωνίες Περιβάλλον και Ιστορία: Τοπική ιστορία, Ιστορία μετακινήσεων, Φυσική ιστορία, Ιστορία πόλεων και αγροτικών εγκαταστάσεων, Φυσικά Στοιχεία: Μυθολογία, Λαογραφία</p>
<p>Διατήρηση και προστασία αστικού και περιαστικού πρασίνου: Αλλαγή χρήσεων γης</p>	<p>Γη, ένας μικρός και εύθραυστος πλανήτης Ανθρώπινα Δικαιώματα και Περιβάλλον</p>
<p>Αστικό και περιαστικό πράσινο, Το πράσινο στην πόλη Η πόλη μου, Πόλη και ποιότητα ζωής Το παιχνίδι στην πόλη-παιδικές χαρές-όμορφη πόλη Ιστορικές και περιβαλλοντικές διαδρομές στη φύση και στην πόλη, Εξερευνώντας την πόλη μας Πόλεις και ποδήλατο, Το ποδήλατο στη ζωή μας</p>	<p>Δικαίωμα στο πράσινο και τους ελεύθερους χώρους /στο νερό/ στη φθηνή και καθαρή ενέργεια/ στα δάση/ στον καθαρό αέρα/ στο ασφαλές και δημιουργικό παιχνίδι Δικαιώματα και υποχρεώσεις για μια βιώσιμη πόλη Η κλιματική αλλαγή απειλή για τα ανθρώπινα δικαιώματα - Διαχείριση περιβαλλοντικών κρίσεων</p>
<p>Ελεύθεροι χώροι: Αξιοποίηση – Διαμόρφωση – Προστασία: Παιδικές Χαρές - Χώροι άθλησης – ψυχαγωγίας, Καταλληλότητα των χώρων ως προς την καθαριότητα, τα υλικά, την φροντίδα, την εθελοντική προσφορά στον έλεγχο και τη διατήρησή τους, Υιοθετώ και προστατεύω ένα άλσος, μία παραλία του τόπου μου.</p>	<p>Εκπαίδευση για την Αειφόρο ανάπτυξη, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Δημοκρατία (17 Αναπτυξιακοί Στόχοι) Προβλήματα Φτώχειας, Αναλφαβητισμού, Δημοκρατικά δικαιώματα, δικαιώματα του πολίτη & του παιδιού, Κοινωνικός αποκλεισμός, Ισότητα ευκαιριών, Ισότητα φύλων, Ρατσισμός, ξενοφοβία κ.ά., Βιώσιμη διαχείριση του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής για όλους Οικονομική, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους Ασφαλείς, προσαρμοστικές βιώσιμες πόλεις και ανθρώπινους οικισμούς, χωρίς αποκλεισμούς Καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των συνεπειών της Ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες, δικαιοσύνη για όλους Προστασία στους ωκεανούς, στις θάλασσες και στους θαλάσσιους πόρους για βιώσιμη ανάπτυξη Βιώσιμη χρήση των χερσαίων οικοσυστημάτων και δασών, καταπολέμηση της ερημοποίησης, αναστροφή της υποβάθμισης του εδάφους και της βιοποικιλότητας</p>
<p>Φυσικό Περιβάλλον, Σχεδιασμός του διαθέσιμου χώρου, Αγροτική ανάπτυξη, Τουρισμός, Εναλλακτικός και οικολογικός τουρισμός, Υιοθεσίες περιοχών</p>	<p>Εκπαίδευση για την Αειφόρο ανάπτυξη, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Δημοκρατία (17 Αναπτυξιακοί Στόχοι) Προβλήματα Φτώχειας, Αναλφαβητισμού, Δημοκρατικά δικαιώματα, δικαιώματα του πολίτη & του παιδιού, Κοινωνικός αποκλεισμός, Ισότητα ευκαιριών, Ισότητα φύλων, Ρατσισμός, ξενοφοβία κ.ά., Βιώσιμη διαχείριση του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής για όλους Οικονομική, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους Ασφαλείς, προσαρμοστικές βιώσιμες πόλεις και ανθρώπινους οικισμούς, χωρίς αποκλεισμούς Καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των συνεπειών της Ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες, δικαιοσύνη για όλους Προστασία στους ωκεανούς, στις θάλασσες και στους θαλάσσιους πόρους για βιώσιμη ανάπτυξη Βιώσιμη χρήση των χερσαίων οικοσυστημάτων και δασών, καταπολέμηση της ερημοποίησης, αναστροφή της υποβάθμισης του εδάφους και της βιοποικιλότητας</p>
<p>Δάσος και κλιματικές αλλαγές Προστατεύω το δάσος, προστατεύω τον πλανήτη Ο μύθος του Ερυσίχθονα Παίζοντας αειφορικά με τον Μύθο της Περσεφόνης Δάση, Αναδάσωση, διάβρωση εδαφών</p>	<p>Εκπαίδευση για την Αειφόρο ανάπτυξη, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Δημοκρατία (17 Αναπτυξιακοί Στόχοι) Προβλήματα Φτώχειας, Αναλφαβητισμού, Δημοκρατικά δικαιώματα, δικαιώματα του πολίτη & του παιδιού, Κοινωνικός αποκλεισμός, Ισότητα ευκαιριών, Ισότητα φύλων, Ρατσισμός, ξενοφοβία κ.ά., Βιώσιμη διαχείριση του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής για όλους Οικονομική, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους Ασφαλείς, προσαρμοστικές βιώσιμες πόλεις και ανθρώπινους οικισμούς, χωρίς αποκλεισμούς Καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των συνεπειών της Ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες, δικαιοσύνη για όλους Προστασία στους ωκεανούς, στις θάλασσες και στους θαλάσσιους πόρους για βιώσιμη ανάπτυξη Βιώσιμη χρήση των χερσαίων οικοσυστημάτων και δασών, καταπολέμηση της ερημοποίησης, αναστροφή της υποβάθμισης του εδάφους και της βιοποικιλότητας</p>
<p>Φύση, οι τέσσερις εποχές Γεωργία,κτηνοτροφία, μέθοδοι, υπερεκμετάλλευση Γεωργία – Διατροφή – Ποιότητα Ζωής</p>	<p>Εκπαίδευση για την Αειφόρο ανάπτυξη, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Δημοκρατία (17 Αναπτυξιακοί Στόχοι) Προβλήματα Φτώχειας, Αναλφαβητισμού, Δημοκρατικά δικαιώματα, δικαιώματα του πολίτη & του παιδιού, Κοινωνικός αποκλεισμός, Ισότητα ευκαιριών, Ισότητα φύλων, Ρατσισμός, ξενοφοβία κ.ά., Βιώσιμη διαχείριση του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής για όλους Οικονομική, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους Ασφαλείς, προσαρμοστικές βιώσιμες πόλεις και ανθρώπινους οικισμούς, χωρίς αποκλεισμούς Καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των συνεπειών της Ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες, δικαιοσύνη για όλους Προστασία στους ωκεανούς, στις θάλασσες και στους θαλάσσιους πόρους για βιώσιμη ανάπτυξη Βιώσιμη χρήση των χερσαίων οικοσυστημάτων και δασών, καταπολέμηση της ερημοποίησης, αναστροφή της υποβάθμισης του εδάφους και της βιοποικιλότητας</p>
<p>Βιοποικιλότητα - προστατευόμενες περιοχές Απειλούμενα είδη Οι φίλοι μας τα ζώα Τα πουλιά του Ελληνικού δάσους Ένα ταξίδι στην Ελλάδα (το φυσικό περιβάλλον της και τον πολιτισμό της)</p>	<p>Εκπαίδευση για την Αειφόρο ανάπτυξη, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Δημοκρατία (17 Αναπτυξιακοί Στόχοι) Προβλήματα Φτώχειας, Αναλφαβητισμού, Δημοκρατικά δικαιώματα, δικαιώματα του πολίτη & του παιδιού, Κοινωνικός αποκλεισμός, Ισότητα ευκαιριών, Ισότητα φύλων, Ρατσισμός, ξενοφοβία κ.ά., Βιώσιμη διαχείριση του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής για όλους Οικονομική, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους Ασφαλείς, προσαρμοστικές βιώσιμες πόλεις και ανθρώπινους οικισμούς, χωρίς αποκλεισμούς Καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των συνεπειών της Ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες, δικαιοσύνη για όλους Προστασία στους ωκεανούς, στις θάλασσες και στους θαλάσσιους πόρους για βιώσιμη ανάπτυξη Βιώσιμη χρήση των χερσαίων οικοσυστημάτων και δασών, καταπολέμηση της ερημοποίησης, αναστροφή της υποβάθμισης του εδάφους και της βιοποικιλότητας</p>
<p>Φυτά του τόπου μου Βότανα και αρωματικά φυτά της Ελλάδας Σε μια ρόγα από σταφύλι, Ελιά Το μέλι στην διατροφή μας και τρόποι παραγωγής</p>	<p>Εκπαίδευση για την Αειφόρο ανάπτυξη, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Δημοκρατία (17 Αναπτυξιακοί Στόχοι) Προβλήματα Φτώχειας, Αναλφαβητισμού, Δημοκρατικά δικαιώματα, δικαιώματα του πολίτη & του παιδιού, Κοινωνικός αποκλεισμός, Ισότητα ευκαιριών, Ισότητα φύλων, Ρατσισμός, ξενοφοβία κ.ά., Βιώσιμη διαχείριση του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής για όλους Οικονομική, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους Ασφαλείς, προσαρμοστικές βιώσιμες πόλεις και ανθρώπινους οικισμούς, χωρίς αποκλεισμούς Καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των συνεπειών της Ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες, δικαιοσύνη για όλους Προστασία στους ωκεανούς, στις θάλασσες και στους θαλάσσιους πόρους για βιώσιμη ανάπτυξη Βιώσιμη χρήση των χερσαίων οικοσυστημάτων και δασών, καταπολέμηση της ερημοποίησης, αναστροφή της υποβάθμισης του εδάφους και της βιοποικιλότητας</p>
<p>Εθνικοί δρυμοί- προστασία τους Χερσαία και υδατικά οικοσυστήματα</p>	<p>Εκπαίδευση για την Αειφόρο ανάπτυξη, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Δημοκρατία (17 Αναπτυξιακοί Στόχοι) Προβλήματα Φτώχειας, Αναλφαβητισμού, Δημοκρατικά δικαιώματα, δικαιώματα του πολίτη & του παιδιού, Κοινωνικός αποκλεισμός, Ισότητα ευκαιριών, Ισότητα φύλων, Ρατσισμός, ξενοφοβία κ.ά., Βιώσιμη διαχείριση του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής για όλους Οικονομική, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους Ασφαλείς, προσαρμοστικές βιώσιμες πόλεις και ανθρώπινους οικισμούς, χωρίς αποκλεισμούς Καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των συνεπειών της Ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες, δικαιοσύνη για όλους Προστασία στους ωκεανούς, στις θάλασσες και στους θαλάσσιους πόρους για βιώσιμη ανάπτυξη Βιώσιμη χρήση των χερσαίων οικοσυστημάτων και δασών, καταπολέμηση της ερημοποίησης, αναστροφή της υποβάθμισης του εδάφους και της βιοποικιλότητας</p>
<p>Χερσαία και υδατικά οικοσυστήματα</p>	<p>Εκπαίδευση για την Αειφόρο ανάπτυξη, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Δημοκρατία (17 Αναπτυξιακοί Στόχοι) Προβλήματα Φτώχειας, Αναλφαβητισμού, Δημοκρατικά δικαιώματα, δικαιώματα του πολίτη & του παιδιού, Κοινωνικός αποκλεισμός, Ισότητα ευκαιριών, Ισότητα φύλων, Ρατσισμός, ξενοφοβία κ.ά., Βιώσιμη διαχείριση του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής για όλους Οικονομική, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους Ασφαλείς, προσαρμοστικές βιώσιμες πόλεις και ανθρώπινους οικισμούς, χωρίς αποκλεισμούς Καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των συνεπειών της Ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες, δικαιοσύνη για όλους Προστασία στους ωκεανούς, στις θάλασσες και στους θαλάσσιους πόρους για βιώσιμη ανάπτυξη Βιώσιμη χρήση των χερσαίων οικοσυστημάτων και δασών, καταπολέμηση της ερημοποίησης, αναστροφή της υποβάθμισης του εδάφους και της βιοποικιλότητας</p>